

T.C. ULAŖTIRMA VE
ALTYAPI BAKANLIĐI

ULAŖAN VE ERİŖEN TÜRKİYE

HAVAYOLU SEKTÖRÜ

3

HAVAYOLU

HAVAYOLU SEKTÖRÜ

İlk ticari yolcu uçuşunun gerçekleştirildiği tarihten bu yana, yaklaşık yüz yıllık bir zaman dilimi içerisinde, uçuş yapan yolcu sayısı (ticari seferler) büyük bir hızla artmaktadır. 2003 yılında 34,4 milyon (iç hat ve dış hat) olan yolcu trafiği, 2022 yılı Kasım ayında 161 milyona ulaşmıştır.

Havacılık, dünyada hızla gelişmeye devam etmekte ve gerek uluslararası gerekse kıtalararası entegrasyon ve bütünleşmede büyük rol oynamaktadır. Günümüz dünyasında, dış ticaret ve turizm gibi dünya ekonomisine yön veren ve hacim kazandıran en önemli sektörler havacılık sektörü sayesinde hayat bulmakta, geleceklerini havacılık sektörünün kanatları altında inşa etmektedir.

Havacılık sektörü, kargo ve yolcu taşımacılığı ayrımı yapılmaksızın, ülke ekonomilerinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO) açıkladığı verilere göre, dünya havacılık sektörünün doğrudan ve dolaylı olarak 2,7 trilyon dolar ekonomik katkısı bulunmaktadır.

Havacılık sektörü sayesinde ülkelerin ulaşılabilirliği artmaktadır. Ülkelerin ulaşılabilirlikleri arttıkça dış yatırımcılar için cazibe ve güvenirlilikleri de artmaktadır. Bunun yanı sıra ürünlerin en hızlı ve güvenilir şekilde stok maliyeti olmadan küreselleşebilmesinde havacılık sektörünün rolü vazgeçilmezdir.

Havacılık sektörü, ülkeler arasında kurduğu kültürel ve ticari köprülerle devletlerin sosyo-ekonomik refahının yükselmesinde önemli rol oynamaktadır. Sınır ötesi yolculukların kolaylaşması, ülkeler arasındaki sosyal ve ticari ilişkilerin daha da kuvvetlenmesinin ana sağlayıcılarından. İnsan ve emtianın güvenli ve hızlı bir şekilde akışının sağlanması, ülkeler için çok önemli sosyo-ekonomik ve kültürel faydalar barındırmaktadır. Ayrıca havacılık sektörünün haiz olduğu stratejik önem nedeniyle gelişmiş ve yeni teknolojileri bünyesinde barındıran doğru ve yerinde regülasyonlara sahip ülkeler; ticari, kültürel ve askeri alanlarda büyük avantajlar elde etmekte ve önemli bir güç haline gelmektedirler.

Bakanlığımız tarafından hava taşımacılığının ülkelerin istikbalinde taşıdığı önemin bilinci ile sektörün geliştirilmesine yönelik köklü adımlar atılarak havacılık faaliyetlerinin özel sektöre ve rekabete açılması sağlanmıştır. Rekabetin itici gücüyle büyük bir gelişim ve dönüşüm yaşayan sivil havacılığımız, başarı hikayesi ile dünya havacılığının odak noktası haline gelmiştir.

Bakanlığımız tarafından "sivil havacılık" alanında oluşturulan mevzuata uygun olarak geliştirilen politikalar çerçevesinde seyahat maliyetlerindeki azalma havalimanlarının fiziki şartlarının iyileştirilmesi ve modern bir çehreye kavuşturulması, yeni havalimanlarının dünyadaki rakipleriyle yarışacak nitelikte inşa edilmesi gibi faktörler sektöre ivme kazandırmıştır. "Her Türk Vatandaşı Hayatında En Az Bir Kere Uçağa Binecek" sloganıyla yola çıkılarak 2003 yılında başlatılan "Havacılıkta Serbestleşme Projesi" ile çapraz uçuşların canlandırılması sonucunda gerek taşınan yolcu sayısında gerekse uçuş sayısında önemli artışlar gerçekleştirilmiştir.

Bakanlığımız havacılık faaliyetlerini emniyet ve güvenlikten ödün vermeden, uluslararası standartlara uygun ve çevreye duyarlı olarak bölgede lider bir konumda yürütme hedefi bağlamında politika ve düzenlemelere devam etmektedir. Sivil havacılık alanında yapılan düzenlemeler ve özellikle 2003 yılından itibaren fiili olarak hayata geçirilen ve bir politika haline getirilen havayolu taşımacılığında serbestleşme politikası neticesinde sektörün önü açılmış ve buna paralel olarak havacılık sektörü tahminlerin çok üzerinde bir hızla büyümüştür.

İstikrarlı ve kararlı bir şekilde desteklenen politika ve uygulamalar neticesinde Türk Sivil Havacılığımız, ICAO, IATA, gibi uluslararası kuruluşların beklentilerinin çok üzerinde bir gelişme göstermiştir. Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede havacılık sektöründe kriz yaşanırken ve şirketler küçülmeye giderken, Türkiye'de havacılık sektörü büyümeyi sürdürmektedir. Ülkemizde faaliyet gösteren havayolu işletmeleri tarafından 2019 yılında yaklaşık 209 milyon yolcu taşınmış olup, bu sayı dünya genelinde taşınan yolcuların yaklaşık %2,28'ine karşılık gelmektedir.

2003 yılından bugüne sürdürülen başarılı politikalar ve uygulamalar sonucunda, havayolu şirketlerimizin uçak sayısı %262, koltuk kapasitesi %299, kargo kapasitesi %784 artmış, yurt içinde ve yurt dışında uçulan nokta sayısı 398'e ulaşmıştır.

2003 yılı sonunda ülkemizde faaliyet gösteren sivil havacılık işletmeleri bünyesinde; 162 adet uçak, 131 adet hava taksi, 34 adet balon, 162 adet genel havacılık işletmelerinde kullanılan ve 137 adet zirai ilaçlama işletmelerinde kullanılan toplam 626 hava aracı bulunuyorken, 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla 586 adet uçak, 174 adet hava taksi, 405 adet balon, 481 adet genel havacılık işletmelerinde kullanılan ve 18 adet çok hafif hava aracı ile toplam 1.664 hava aracı bulunmaktadır.

2003 yılında sektörde yaklaşık 65.000 çalışan istihdam edilirken, bu sayı 2021 yılı sonu itibarıyla 253.885'e ulaşmıştır. Havayolu sektörü cirosu, 2003 yılında 3,06 milyar TL iken 2021 yılında 272,6 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı doğrultusunda, havayolu yük ve yolcu taşımacılığının iyileştirilmesi ve düzenlenmesi adına iki ana politika belirlenmiştir. Bunlar, havalimanı ağı geliştirme politikaları ve havayolu yolcu ve yük taşımacılığı hizmetleri geliştirme politikalarıdır. Ayrıca, emisyon izleme, raporlama, doğrulama altyapısının oluşturulması ve karbon emisyonlarının stratejik bir şekilde yönetilmesi, havayolları taşımacılığında çevre dostu bio-yakıt ve/veya sentetik yakıt üretiminin yapılması ve bölgesel havayolu kargo taşımacılığının geliştirilmesi de hedeflenmektedir.

SEKTÖREL BÜYÜKLÜKLER

Ülkemizin Dünya Hava Ulaşım Sektöründeki Yeri

Dünya kıtalarının ortasında (Doğu-Batı/Kuzey-Güney eksenlerinde) yer alan Türkiye, coğrafi konumunun getirdiği üstünlük sayesinde hava taşımacılığında stratejik olarak önemli bir yere sahip bulunmakta ve her geçen gün artan hava trafiği ile hava taşımacılığı yarışında önemini ortaya koymaktadır.

2021 yılı sonunda havalimanı yolcu trafiğine göre ülkemiz: dünyada 6.sırada Avrupa'da ise 2. sırada yer almıştır. (Tablo 3 ve Tablo 4)

Türkiye, Dünya ve Avrupa Havalimanları toplam yolcu sayısı sıralamasında;

• 2003 yılında dünyada 18. sırada, 2016 yılında 11. sırada iken 2020 yılında 7. sıraya yerleşmiştir.

• 2003 yılında Avrupa ülkeleri arasında 7. sırada yer almakta iken, 2016 yılında 5. sırada, 2020 yılında ise 2. sırada yer alınmıştır.

Tablo 3 Türkiye'nin Dünya Havayolu Yolcu Sıralaması

Dünya Yolcu Trafiği Sıralaması (2021)		
Sıra No	Ülke Adı	Toplam Yolcu
1	AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	1.295.838.437
2	ÇİN HALK CUMHURİYETİ	907.482.935
3	RUSYA FEDERASYONU	188.003.994
4	HİNDİSTAN	181.325.345
5	BREZİLYA	129.337.821
6	TÜRKİYE	128.452.412
7	MEKSİKA	127.583.847
8	İSPANYA	105.268.463
9	FRANSA	84.022.099
10	İTALYA	80.589.083
11	ALMANYA	79.736.817
12	JAPONYA	78.499.928
13	GÜNEY KORE	69.502.656
14	BİRLEŞİK KRALLIK	65.511.068
15	KANADA	61.116.033
16	KOLOMBİYA	53.611.839
17	SUUDİ ARABİSTAN	49.012.458
18	AVUSTRALYA	47.875.531
19	BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	42.209.463
20	YUNANİSTAN	35.854.152

Tablo 4 Türkiye'nin Avrupa Havayolu Yolcu Sıralaması

Avrupa Yolcu Trafiği Sıralaması (2020)		
Sıra No	Ülke Adı	Toplam Yolcu
1	RUSYA FEDERASYONU	188.003.994
2	TÜRKİYE	128.452.412
3	İSPANYA	105.268.463
4	FRANSA	84.022.099
5	İTALYA	80.589.083
6	ALMANYA	79.736.817
7	BİRLEŞİK KRALLIK	65.511.068
8	YUNANİSTAN	35.854.152
9	HOLLANDA	29.069.535
10	PORTEKİZ	25.715.116

Kaynak: ENAC Worldwide Traffic Report, 2021

Türkiye'nin Dünya ve Avrupa Havayolu Yolculuklarındaki Payı

Yapılan projeler ve gelişmeler; havayolu sektörümüzün uluslararası alandaki başarısı ile aldığı mesafeyi açıkça gözler önüne sermektedir.

Böylece Türkiye'nin dünya ve Avrupa havayolu yolculuklarındaki payı giderek yükselmiş ve 2021 yılında Dünya'da %2,83 yolcu payına, Avrupa'da ise %12,05 yolcu payına erişilmiştir.

Conde Nast Traveler, dergisi okuyucuları tarafından 2022 yılında dünyanın en iyi havalimanı seçilen

- **İstanbul Havalimanı**; 2021 yılında yolcu trafiği sıralamasında Avrupa'da 1., Dünya'da 13. olmuştur.

2021 yılı yolcu trafiği bazında yapılan sıralamada İstanbul Havalimanı dahil 3 Havalimanımız Avrupa'da ilk 20'ye, Dünya'da ise ilk 50'ye girmiştir.

- **İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı** Avrupa'da 6., Dünya'da 38.
- **Antalya Havalimanı** ise Avrupa'da 9., Dünya'da 48. sırada yer almıştır.

İç Hat, Dış Hat, Toplam Uçak ve Yolcu Sayısındaki Artış Oranları

Uçak Trafiğinde %209 Artış

2003 yılında üst geçişlerle birlikte hizmet verilen uçak trafiği 529.205 olarak gerçekleşirken, bu rakam 2022 yılı Kasım ayına kadar %209 oranında artarak 1.637.707'ye ulaşmıştır.

İç Hat Yolcu Sayısında %648 Artış

İç hat yolculuklarına olan talep son 20 yılda kesintisiz sürmüştür. 2003 yılında 9.128.124 kişi olan iç hat yolcu trafiği 2022 yılı Kasım ayına kadar %648 oranında artarak 68.281.125 yolcuya ulaşmıştır.

